

Gør Det Selv

SVÆRHEDSGRAD

I grunden meget enkelt – men helt sikkert også tungt – arbejde.

LET

SVÆRT

TIDSFORBRUG

3-4 dage.

PRIS

Cirka 8000 kroner for læmuren og terrassen her der måler 3,5 x 2,5 m

Låste blokke

Stampet jord

Fliser med fald

Godt fugesand

Komprimeret grus

Sikrede kanter

En stensikker

Bund der holder i masser af år

1

Vi sætter pæle og trækker snore, som vi kan grave ud og bygge op ud fra. På pælene markerer vi terrassens planlagte højde med et fald på 1,5 cm pr. meter. Snorene trækkes 20 cm højere, så vi har plads til at arbejde.

Stampet jord

2

Loppen sikrer mod, at jorden med tiden falder sammen.

Al muld graves væk, og råjorden stamper med en såkaldt jordloppe. Der skal graves mindst 35 cm dybere end den planlagte terrasseflade. Loppen lukker musegange og myreboer.

3

Bundsikringslaget lægges ud. Det fylder op, hvor vi har gravet dybt for at få mulden væk, og giver godt dræn. Laget bør være 15 cm tykt komprimeret, så vi lægger 20 cm ud – til 15 cm under den planlagte højde.

Faststøbt sokkel

3 slags grus
Fliser
3 cm afretningsgrus
12 cm stabilgrus
15 cm bundsikringsgrus
Råjord

Lag af bundsikringsgrus, stabilgrus og afretningsgrus danner et perfekt underlag for fliserne.

De mange skjulte detaljer sikrer noget nær evigt liv til denne lille stenterrasse med læ fra en lav mur.

Det er tungt at lægge en fliseterrasse, men gør du det ordentligt, ligger der mange års belønning forude i den. Og det gode arbejde begynder med bunden. Er bunden kompakt, stabil og præcis, vil de forskellige gruslag sammen med fuger og fliser danne en helhed med imponerende egenskaber.

Lægges terrassen som vist her, vil den i årevis bevare en jævn overflade, der er fleksibel og ikke tager skade af små bevægelser i jorden, tørke, regn eller frost – forhold, som ellers på få år kan ødelægge en terrasse.

Læmuren om terrassen er lige så kompromisløs. Og selv om du aldrig har forsøgt dig som murer eller knoklet med stendiger, kan du trygt tage ansvaret for muren her. Du bygger med blokke, der stables og fastholdes så enkelt som legoklodser. Og den holder også i mange år.

Med så mange år bygget ind i havens nye hygge-krog er der al grund til at tænke sig godt om, når du placerer den. Muren giver læ og lidt privatliv, og ligesom terrassen kan den på en solrig sommerdag opsamle varme, som du kan have glæde af om aftenen, så du skal ikke bare tænke på udsigt og dominerende vindretning, men også på om der skal være sol om morgenen eller om eftermiddagen. Den er ikke sådan at flytte rundt på, når først du er færdig. □

hygge-krog

Hvis gruset er for tørt til at pakke sammen, fugter du det, til det er tilpas fast.

4

Bundsikringsgruset komprimeres med en pladevibrator. Du bør bruge en maskine på 90-100 kg for at komprimere i dybden. Kør fladen over 3-4 gange, hvor hver bane går halvt ind over den foregående.

5

Så lægger vi stabilgruset ud. Laget skal være 12 cm tykt efter komprimering, og da det sætter sig 2-3 cm, fylder vi 14-15 cm på. De ret store sten, der gør gruset stabilt, gør det også svært at stikke en skovl ned i.

Komprimeret grus

Både bundsikring og stabilgrus komprimeres med tung pladevibrator.

6

Stabilgruset rettes af og komprimeres. For kun at få et tyndt lag afretningsgrus skaber vi en plan overflade med fald 3-4 cm under flisernes bund. Vi styrer hele tiden ind efter snorene.

Stensikker terrasse

Afretningslag rettes til på millimeter

Det er snart tid at lægge fliserne på den del af terrassen, vi normalt tænker på som den solide belægning. Men styrken i hele konstruktionen ligger ikke mindst i den tætte sammenhæng mellem de synlige fliser og underlaget.

Bindemidlet mellem fliser og bund er afretningsgruset. Det har mindre styrke end stabilgrus og lægges derfor i et tyndt lag, der – med hjælp fra to vandrør – rettes millimeterpræcist af. Det er nemlig overfladen af dette grus, der afgør, hvor fliserne ender.

1

Afretningsgruset hentes ind på fladen, så der er til et 2-4 cm tykt lag. Gruset kan optage små ujævnheder, men er ikke stabilt i tykke lag, så mere end et par centimeter må fordybningerne i stabilgruset ikke være.

2

Læg to lange vandrør ned i gruset. De er det store trick, når du lægger fliser: Rørene lægges med overkanten, hvor fliserne skal ligge, så du om lidt med dem som støtte kan rette gruset af i den rigtige højde.

Fliser med fald

3

Rørene lægges, så oversiden er, hvor undersiden af fliserne skal ligge.

De to rør lægges præcis vandret i den retning, hvor der ikke skal være fald. Det ene lægges lidt lavere end det andet, så de sammen danner det ønskede fald.

4

Afretningsgruset fordeles, så det ligger 1-2 cm højere end rørene. Du kan bruge en asfaltrager – eller bagsiden af en rive.

5

Gruset rettes af til en helt plan flade ved at trække et helt lige bræt hen over oversiden af rørene. Træk eventuelt med zigzag-bevægelser, det kan være tungt at flytte det overskydende grus.

6

Du kan nemt samle din egen asfaltrager af nogle solide lister. Den er en fin hjælp til her.

Rørene fjernes, og sporene fra dem fyldes med mere grus. Fyld ikke for meget på, du skal kunne trække det overskydende grus af uden at rode for meget i overfladen.

Faste fliser med plads til bevægelse

Nu er bunden rettet til, så fliserne vil ligge på millimeter, når de vippes ned på afretningsgruset. Stødene med brolæggerjomfruen skal mest sikre, at der ikke er luft under dem, og at gruset pakkes lidt op i fugerne. Undervejs støber vi en kant, så de ikke kan glide ud. Alt er gjort for at holde dem fast – og **så er det alligevel helt afgørende, at vi mellem fliserne sørger for lidt luft, som kan fyldes op med fugesand.** Belægningens styrke ligger også i, at den kan give sig lidt.

Når den første flise lægges på plads, har vi afgjort, hvor resten lægges. Hvis afretningsgruset er rettet præcist af, lægges alle de øvrige fliser blot ned på gruset med de rette indbyrdes fugeafstande.

1 Den første flise lægger vi inde i et hjørne.

Den stødes ned med en brolæggerjomfru lavet af en stolpe med et stykke rør som håndtag. Her har vi sat den første række i læmuren, så vi begynder i det hjørne.

2 Næste flise vippes ned på plads. Ved at stille den på kanten af den foregående flise kan du vippe den ned uden at anstrenge ryggen for meget, og med lidt øvelse lander den omtrent med den rigtige fugebredde.

3 Fugen rettes til. Generelt skal fugen være 2-5 mm, men det bedste er at rette til efter flisernes mål. Her bruger vi 50 x 50 cm fliser, og det mål tager højde for fugen. Når to fliser rækker over 100 cm, er fugen rigtig.

4 Langs kanten af belægningen graver vi en rende, så vi med beton kan sikre fliserne mod at skride ud. Vi gør det løbende, så de yderste fliser ikke begynder af vippe under arbejdet. Renden graves cirka 15 cm dyb.

Sikrede kanter

Betonen glattes, så den går 2-3 cm op ad flisen og sikrer den mod at skride.

5 Renden fyldes op med tørbeton, som du bløder op – endelig ikke for meget. Betonen skal være så fast, at du løbende kan sikre kanten og arbejde videre. Til sidst dækkes betonen med muld.

6 Når du har lagt to rækker fliser, fuges med tørt fugesand. I de brede fuger kan vi bruge afretningsgrus, der også har korn i flere størrelser og pakker tæt og støtter fliserne. Tjek først, at fugerne er lige brede.

Stensikker mur

Læmuren rejses på faststøbte blokke

Muren er lav og skal ikke holde på noget videre jord på bagsiden. Derfor kan vi nøjes med at støbe de nederste blokke fast på et fundament, der blot går et halvt spadestik ned i jorden.

Når denne første række er sat meget omhyggeligt, så **blokkene ligger præcis vandret, på linje og lige højt**, og fundamentet er fast, sættes resten af muren hurtigt. Det eneste, der tager tid og kræfter, er at skære blokkene til ude i enderne.

! VIGTIGT!

Undgå at slæbe muld ind på gruslagene med sko og værktøj. Muld rummer frø og rødder, der kan give ukrudt i belægningen. Og lad ikke gruset ligge på fliserne; farven i det kan give permanente skjolder.

MATERIALER

De enkle, grå fliser går aldrig af mode. Der findes et utal af fliser i forskellige farver og former med uanede muligheder for at skabe mønstre, og sammenlignet med dem virker de kvadratiske grå fliser nemt lidt kedelige. Men husk, at terrassen formentligt skal ligge i mange år, og at farven ikke bare lige ændres fra sæson til sæson.

1 En lav rende graves og fyldes op med tørbeton, som de nederste blokke kan sættes i. Færdig stolpebeton er det billigste og stærkt nok. Den hældes tør i renden, tilsættes en smule vand og blandes let.

Faststøbt sokkel

2 Den nederste række sten rettes præcis til i den faste beton. Den **første blok sættes** på det sted, hvor terrassen bliver lavest. Den bankes godt ned i betonen, mens den rettes i vater, og højden kontrolleres med snoren.

Låste blokke

4 De næste lag af blokke stables op som legoklodser. Som de fleste bedre blokke til formålet griber de fat i hinanden – her passer to tapper på oversiden op i to spor på næste lag.

5 I hjørnerne må vi slå den ene tap af oversiden, da blokkene flettes skiftevis ind fra den ene og den anden fløj, så sporene her går på tværs af tapperne.

LÆ UDEN AT LUKKE INDE

Læmurens højde er en **balancegang mellem at yde læ og bevare udsigten** til resten af haven.

De fleste af os vil på den ene side gerne have en god udsigt fra terrassen, men samtidig sidde ugeneret og i læ for vinden. Det vil altid være en balancegang, og den lave støttemur her fungerer godt i sammenhæng med beplantningen: Nederst en fast mur, der lukker trygt og tæt og kan samle lidt varme op fra solen, øverst et mere åbent ly af planter, som bremser vinden.

Læmuren kan fungere som støttemur, hvis der er et mindre terrænspring i haven. Er terrænspringet af en hvis størrelse, anbefales det at bygges den med en vis hældning. Se evt. artiklen "Byg en solid støttemur i haven" på www.goerdetselv.dk.

Den lave mur bevarer oplevelsen af at sidde midt i haven.

3

De øvrige blokke i nederste række sættes på samme måde i den fugtige, faste beton. Husk en fuge på 2-5 mm, og ret hver blok præcist til. Betonen skal have et døgn i ro.

6

En del blokke skæres over, så rækkerne kan lægges forskudt i forbandt og kan flettes sammen i hjørnet. Blokkene streges tydeligt op og skæres med en stor vinkelsliber med 230 mm diamantskive.

Muren slutes af med en række topblokke. De fleste typer af støttemursblokke har de specielle blokke, der sikrer en pæn afslutning.

GRUS MED FORSKELLIGE EGENSKABER

Kornstørrelserne giver hver type grus **egenskaber, der kan bruges forskellige steder** i brolægningen.

De forskellige lag i belægningen bygges op af hver sin type grus. Bundsikringsgrus er ret løst i det, nemt at fylde op med og godt til at dræne. Det kan undværes på en tør grund. Men stabilgruset kan ikke undværes. Med sin store forskel i kornstørrelse giver det et meget formstabilt lag. Afretningsgrus pakker knap så solidt, men kan rettes præcist af og pakker op mellem fliserne.

Stabilgruset danner en formstabil bund.

Afretningsgruset pakker op i fugerne.

MATERIALER

Til en terrasse på 2,5 x 3,5 m

- Bundsikringsgrus, 2 m³
- Stabilgrus, 1,5 m³
- Afretningsgrus, 0,5 m³
- Fugegrus evt., 25 kg
- 35 fliser, 50 x 50 x 5 cm
- Tørbeton (stolpebeton), 8 x 25 kg
- 65 støttemursblokke, 20 x 50 x 13 cm
- 13 topblokke, 20 x 50 x 13 cm

SPECIALVÆRKTØJ

- Pladevibrator, 90-100 kg
- 2 lange vandrør
- Stor vinkelsliber m. diamantskive